

Мр Слободан ИЛИЈИЋ
члан Председништва Удружења правника Србије

НАЧИН ЗАКЉУЧЕЊА УГОВОРА О ОСИГУРАЊУ У ПРЕДНАЦРТУ ГРАЂАНСКОГ ЗАКОНИКА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Резиме

Предмет рада су чланови Преднацрта Грађанског законика Републике Србије у којим је регулисан начин закључења уговора о осигурању. Ово је прилог јавној дискусији о Преднацрту Грађанског законика РС. Основна теза је да закључење уговора о осигурању треба да буде регулисано у Грађанском законнику РС као формалан правни посао или на начин на који је то до сада регулисао Закон о облигационим односима за протеклих скоро 40 година. Пошто су у раду изложени разлози за и против формалног и неформалног начина закључења уговора о осигурању, утврђено је да постоји већи број разлога у прилог формалног начина закључења уговора о осигурању, него против. У закључку је предложено да се не прихвати члан Преднацрта Грађанског законика РС о неформалном начину закључења уговора о осигурању, по правилу, као и да се не прихвати члан Преднацрта Грађанског законика РС о изузетно формалном начину закључења само код уговора о осигурању лица (осигурање живота и осигурање од несрећног случаја). У алтернативи на те чланове закључење уговора о осигурању регулисано је као формални правни посао, као и до сада, те је то и предложено у закључцима. Такође, у закључцима је предложено да одредба досадашње алтернативе постане први став у новом члану, што значи да се предлаже формалан начин закључења уговора о осигурању, као и до сада. Са оваквим предлогом у закључцима члан Преднацрта Грађанског законика РС о формалном начину закључења само за уговор о осигурању лица био би конзумиран у првом ставу новог члана, тако да више не би било смисла за његово постојање у даљем раду на законнику. Предложено је у закључцима да се у новом члану дода други став и да се њиме регулише закључење уговора о реосигурању на формалан начин, јер то одговара досадашњој реосигуравајућој пракси код нас и у свету.

Кључне речи: уговор о осигурању, формални начин закључења уговора, неформалан начин закључења уговора, Преднацрт.

І Уводне напомене

Влада РС образовала је Комисију за израду Грађанског законика Републике Србије¹ (у даљем тексту: Комисија). После низа објављених публикација за поједине области овог законика, Комисија је објавила Радни текст Грађанског законика Републике Србије, припремљен за јавну расправу, са алтернативним предлозима, од 29. маја 2015. године (у даљем тексту: Преднацрт). У даљим редовима тежиште је на разматрању односа између два члана Преднацрта о закључењу уговора о осигурању и предлога алтернативе у односу на та два члана. Основна теза је да треба прихватити одредбу из алтернативе Преднацрта о формалном закључењу уговора о осигурању, као што је то било регулисано до сада и то без изузетка. У овом раду неће моћи да се улази дубље у сродне чланове Преднацрта, као што су, примера ради, одредбе о садржају полисе или роковима важења листа покрића, затим као што су, примера ради, одредбе о условима за правно дејство понуде, опозиву понуде, условима за прихват понуде, измењеном прихвату понуде, закаснелом прихвату и повлачењу прихвата понуде. Ово стога што то простор овог рада не би дозволило. Иначе, рад је настао у време јавне дискусије о Преднацрту. Конципиран је са циљем да се заузме став по питању начина закључења уговора о осигурању и уговора о реосигурању и тиме разреши дилема Комисије. Дилема је била да ли треба прихватити, по правилу, одредбе о неформалном начину закључења уговора о осигурању, а да изузетак буде формални начин закључења уговора о осигурању лица или треба прихватити одредбе из алтернативе са формалним закључењем уговора о осигурању, као до сада и то без изузетка.

II Дилема у Преднацрту у погледу начина закључења уговора о осигурању

1) Закључење уговора о осигурању лоцирано је Преднацрту у два члана и предложеној алтернативи на та два члана. Наслов изнад члана 1400. Преднацрта је гласио – „Кад је уговор закључен“. У члану 1400. Преднацрта је предвиђено да је уговор закључен кад понудилац прими

---

1 Одлука о формирању Комисије за израду Грађанског законика Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 104/2006, 110/2006.

изјаву понуђеног да прихвата понуду (став 1). Писмена понуда учињена осигуравачу за закључење уговора о осигурању везује понудиоца, ако он није одредио краћи рок, за време од осам дана кад је понуда приспела осигуравачу, а ако је потребан лекарски преглед, онда за време од тридесет дана (став 2 члана 1400). Ако осигуравач у том року не одбије понуду која не одступа од услова под којима он врши предложено осигурање, сматраће се да је прихватио понуду и да је уговор закључен, у ком случају се он сматра закљученим кад је понуда приспела осигуравачу (став 3 члана 1400). Наслов изнад члана 1401. Преднацрта је гласио – „Форма уговора о осигурању“. У члану 1401. Преднацрта је предвиђен једини изузетак. Наиме, изузетно од неформалног карактера уговора о осигурању, уговор о осигурању лица закључен је када стране потпишу полису осигурања. Алтернатива уз чл. 1400. и 1401. Преднацрта је конципирана тако да се ова два члана замењују једним чланом, који је гласио – Уговор о осигурању је закључен када стране потпишу полису осигурања или лист покрића.

2) Из цитираних одредаба чл. 1400. и 1401. Преднацрта произлази да је закључење уговора о осигурању, по правилу, неформални правни посао, а само изузетно закључење уговора о осигурању лица је формалан правни посао. У односу на одредбе чл. 1400. и 1401. Преднацрта предложена је алтернатива, чијим усвајањем би биле замењене одредбе чл. 1400. и 1401. Преднацрта. Алтернатива на та два члана предвидела је да закључење уговора о осигурању остане формални правни посао, као што је то било предвиђено до сада у члану 901. став 1. Закона о облигационим односима (у даљем тексту: ЗОО) и то без изузетка. Отуда, спорно је да ли у будућем законнику закључење уговора о осигурању треба, по правилу, да буде неформални правни посао, а само изузетно да закључење уговора о осигурању лица остане формални правни посао.

3) Од почетка рада Комисија се код регулисања начина закључења уговора у облигационим односима начелно определила за неформални начин закључења уговора (глава I. одељак 2. Закључење уговора, члан 170), што представља једну од важнијих новости² Преднацрта. У члану 170. Преднацрта није био предвиђен изузетак од неформалног начина закључења уговора, који би био предвиђен у овом законнику. Међутим, предмет овог рада је управљен према начину закључења уговора о осигурању и уговора о реосигурању.

---

2 Илија Бабић, „Облици правних послова“, *Право и привреда*, бр. 4-6/2015, 122-138.

4) Убрзо после оснивања, Комисија је публиковала (у децембру 2007) Рад на изради Грађанског законика Републике Србије – Извештај Комисије са отвореним питањима³ (у даљем тексту: Извештај). У Извештају у односу на уговор о осигурању пошло се од одредаба ЗОО. Наиме, према делу Извештаја о уговору о осигурању, конкретно према Одељку А. Општа питања места и начина регулисања уговора о осигурању у Грађанском законик⁴ истакнуто је да је члан 901. став 1. ЗОО садржао је чврсто правило о формалном карактеру уговора о осигурању. Међутим, одмах је наведено да је то правило могло да има бројне незгоде, нарочито у случају кад постоји потреба о добијању покрића у најкраћем року. Писмена форма, подвучено је у Извештају, једино је одговарала осигурању лица. На тај начин Комисија је лаконски ревидирала решење из ЗОО, тиме што се, по правилу, определила да уговор о осигурању треба да постане неформални правни посао, а изузетно да остане формалан правни посао закључивање уговора о осигурању лица. После неколико месеци (април 2008) у правничкој јавности Србије појавила се оцена⁵ Комисије да је у наведеном Извештају образложење било „доста штуро“ у односу на закључење уговора о осигурању. У наведеној оцени потпуније су изложени аргументи за и против неформалног начина закључења уговора о осигурању.

5) Најпре су изложени аргументи у прилог формалном начину закључења уговора о осигурању.⁶ *Први аргуменат* је истакао заштитну функцију форме. Наиме, подвучено је да је осигурање сложен правни посао, па је корисно да сви елементи постигнуте сагласности међу странама-уговорницама буду означени у писменом облику. Ово је важан аргуменат правне сигурности у корист формалног закључења уговора о осигурању. *Други аргуменат* је указао на моменат у коме је током преговора постало јасно обема странама-учесницама да је постигнута сагласност, односно да је преговарање окончано, те да за случај спора полиса или друга писмена исправа о овом уговору представља доказ о постигнутом споразуму. Дакле, другим аргументом је подвучено да полиса или друга исправа о овом уговору има

3 Комисија Владе РС за израду Грађанског законика Републике Србије, „Рад на изради Грађанског законика Републике Србије – Извештај Комисије са отвореним питањима“, *Правни живот*, бр.11/2007, 11-407.

4 *Ibid.*, 232-236.

5 Предраг Шулејић, „Предлози за регулисање уговора о осигурању у Грађанском законик⁴ Србије који се односе на закључивање уговора“, *Зборник радова Удружења за право осигурања Србије*, саветовање из априла 2008. одржано на Палићу, 263-278.

6 *Ibid.*

доказну снагу за закључени правни посао, што је релевантно у поступку утврђивања чињеница о постојању правног посла са гледишта процесног права. *Трећи аргуменат* односио се само на закључење уговора о осигурању лица (осигурање живота и осигурање од несрећног случаја). Наиме, Комисија се залагала за неформални начин закључења уговора о осигурању, али се изузетно саглашавала да се уговор о осигурању лица и даље закључује на формалан начин. Отуда, формални начин закључења уговора о осигурању лица или изузетак од правила у Преднацрту представљен је као аргуменат Комисије да је имала у виду разлоге за и против. *Четврти аргуменат* обухватио је приказ европских држава по чијим законима је закључење уговора о осигурању формалан правни посао (Русија, Чешка, Мађарска, Молдавија). Дакле, изложена четири аргумента Комисија је имала у виду кад је одлучила да се само изузетно прихвати формални начин закључења код уговора о осигурању лица.

б) За разлику од аргумената из претходне тачке, Комисија је изложила већи број аргумената у прилог неформалног закључења уговора о осигурању.⁷ Код *првог аргумента* истакнуто је да у једном моменту током преговора странама-уговорницама постаје јасно кад је споразум постигнут, чиме је преговарање окончано. Другим речима, овај аргуменат је истакао у први план усмени карактер и преговора и сагласности о закључењу уговора о осигурању. У вези са усменим карактером сагласности за закључење уговора о осигурању ваља се подсетити пресуде Вишег привредног суда Србије.⁸ Према ставу суда „Уговор о осигурању моторног возила не може се сматрати закљученим ако је осигурање наручено усмено. Усмени захтев не производи правно дејство ако понуда није достављена у писменој форми, у коме случају се уговор сматра закљученим само онда, ако осигуравач у одређеном року не одбије понуду која не одступа од услова под којима он врши предложено осигурање“. Дакле, аргумент о усменим преговорима и усменој сагласности о закључењу уговора о осигурању губи на вредности у присуству става судске праксе. *Други аргуменат* се заснивао на констатацији да не треба установљавати форму као доказну функцију, јер се може догодити да осигураник остане без накнаде у случају кад изгуби полису или другу исправу, односно у случају ако буде уништена полиса или друга исправа. Другим речима, овим аргументом се настојало да се покаже како је формализам код закључења уговора

7 Видети фусноту бр. 5.

8 Пресуда Вишег привредног суда Србије Пж.2663/83, цитирана према: Здравко Петровић, Драган Мршић, Катарина Иванчевић, *Неживотно осигурање*, Интермекс, Београд, 2007, 26.

о осигурању непрактичан, да има суштинску ману, те да мана повлачи последицу губитак права из осигурања. Ваља приметити следеће: као што може да се изгуби или да буде уништена полиса или друга исправа, тако исто може да се изгуби или да буде уништена понуда или прихват понуде из документације и архиве осигураника или осигуравача. Стога, чини се да овај аргуменат није доказао да је неформални начин закључења уговора о осигурању практичнији, бољи, од формалног начина закључења тог уговора. *Трећи аргуменат* видео је сметњу у постојању форме при закључењу овог уговора, јер, примера ради, у транспортном осигурању може доћи до хитног случаја да се прибави покриће осигуранику чија је роба изненада прispела превозним средством на одредиште. Овај аргуменат дира у посебно законодавство о друмском транспорту и унапред сумња у способности за брзу реализацију осигуравача, кога је ангажовао управо тај осигураник. Прихватање овог аргумента зависи од датих околности случаја, тако да није без објективног приговора. *Четврти аргуменат* указао је да испуњавање форме представља сметњу кад су стране уговорнице редовно на различитим локацијама (местима, градовима), јер захтева размену писама или коришћење других средстава комуникације ради закључења уговора. Чини се да четврти аргумент трпи бројне приговоре. Примера ради, код закључења дистанционог уговора о осигурању, затим код закључења уговора о реосигурању, уговорне стране су по природи ствари међусобно географски удаљене. Чак код уговора о реосигурању уговорне стране закључују уговор а лоциране су на два краја света. *Пети аргуменат* је указао да је хрватски ЗОО (ступио на снагу 1. јануара 2006) прихватио консенсуализам при закључењу уговора о осигурању, из чега логично следи закључак да Грађански законик Републике Србије треба да се угледа у том погледу на ЗОО РХ. Овај аргуменат заслужује шири коментар. Ваља имати у виду чињеницу да је РХ после свог осамостаљивања, у релативно кратком временском раздобљу, донела два садржински различита ЗОО у погледу начина закључења уговора о осигурању. Једанпут је у ЗОО РХ био прописан формализам а други пут се неформалним начином закључује уговор о осигурању, што спада у законодавну политику те државе. По мишљењу потписника овог рада, законодавну политику, као аргумент, ма које бивше републике СФРЈ или ма које друге европске државе појединачно не треба стављати у исту раван, ни упоређивати, са аргументима за разрешење начелне правне дилеме Комисије при изради законика, који има предмет значајније уставноправне ширине и већег обима од ЗОО. Другим речима, ЗОО је имао и имаће у свакој држави увек један уставни основ, предмет и обим регулативе, а Грађански зако-

ник има и имаће у свакој држави другачији или шири уставни основ, значајнији предмет и већи обим регулативе. Чини се да је пети аргуменат упоређивао неупоредиво. *Шести аргуменат* је прецизирао да је пре 1978. год., тј. пре ступања на снагу ЗОО, уговор о осигурању био неформалан правни посао, али га је ЗОО претворио у формални правни посао. Међутим, судска пракса је и раније имала став, заснован на примени правних правила, који је ишао у прилог формалног начина закључења уговора о осигурању. Проф др М. Орлић⁹ цитирао је пресуду, која је проглашена пре доношења ЗОО, а према којој је уговор о осигурању пуноважан само ако је закључен писмено.¹⁰ Став суда је гласио: „Према правним правилима која се примењују у осигуравајућем праву, ваљан уговор о осигурању склапа се у писменој форми, па позивање на склапање уговора, као ни пријава за осигурање дата усмено или путем телефона, не може имати утицаја на обавезу осигураватеља“. Цитирани став суда доводи у питање шести аргуменат, јер је суђење у којем су примењена правна правила подразумевало формализам код уговора о осигурању. За судском праксом ишла је и правна теорија облигационог права у којој је била присутна све више ренесанса формализма при закаључењу уговора.¹¹ *Седми аргуменат* обухватио је приказ два круга европских држава по питању начина закључења уговора о осигурању. У првом кругу аутор је распоредио европске државе у чијим законима је прихваћен неформални начин закључења уговора о осигурању, односно где је прихваћено начело просте сагласности воља у закључењу тог уговора (Белгија, Швајцарска, Шведска). У другом кругу су биле распоређене европске државе у чијим законима се из одређених одредаба могао извести закључак да је усвојен неформални карактер за уговор о осигурању, али је предвиђено у том кругу држава да се странама-уговорницама ипак преда исправа (по правилу полиса) по већ закљученом уговору о осигурању (Немачка, Француска, Аустрија, Грчка, Квебек). Ваља приметити да је у литератури, за разлику од седмог аргумента, било и друкчијег приказа закона европских држава.¹² Седми аргуменат заслужује посебан коментар. Социолошки посматрано, без обзира на модалитете неформални начин закључења уговора о осигурању пред-

9 Миодраг Орлић, *Закључење уговора*, Институт за упоредно право, Београд, 1993, 365-366

10 Пресуда Вишег привредног суда Сл. 108/58 од 5. марта 1958. године, *Збирка судских одлука, књига III, свеска 1*, одлука бр. 224.

11 Слободан К. Перовић, *Предговор Закону о облигационим односима*, Јавно предузеће Службени лист СРЈ, 13. издање, Београд, 2002, 26.

12 Јован Славнић, „Како регулисати закључење уговора о копненом осигурању у новом Грађанском законнику Србије“, *Правни живот*, бр. 12/2007, 621-638.

виђен је у законима држава у којима су већ дуже време (деценијама) укорене навике људи, дисциплиновани појединци и све је то усклађено с прописима у правном промету у правцу педантног вођења целокупне администрације, документације и свих исправа (приватних и јавних), што није случај у Србији, у којој се на том пољу тек наговештавају промене. Дакле, из наведених аргумената¹³ могло је да се закључи да је у раду Комисије на Преднацрту било више аргумената у прилог неформалног начина закључења уговора о осигурању, него у прилог формалног начина закључења тог уговора. За разлику од тог односа аргумената, уз неформалан начин закључења овог уговора Комисија није навела да се ма ко још залагао за увођења неформалног начина закључења уговора о осигурању током скоро 40 година важења ЗОО, кроз објављене радове, судску праксу или на ма који други начин.¹⁴

III Критика неформалног начина закључења уговора о осигурању у Преднацрту

1) Полазећи од Устава РС и међународног уговора закљученог између Србије и ЕУ о придруживању и асоцијацији, ваља констатовати да у европској правној тековини нема важећег прописа ЕУ или одлуке Суда правде у Луксембургу, који би захтевали од држава чланица или евентуално држава кандидата за чланство у ЕУ да се закључење уговора о осигурању регулише као неформални правни посао. Дакле, са гледишта државе кандидата за чланство у ЕУ неспорно је да је ствар националног законодавства да определи како ће прописати начин на који треба закључити уговор о осигурању.

2) Истини на вољу, у Европи¹⁵ постоји неколико незваничних или приватних правних пројеката, који су објављени а регулишу материју уговорног права. То су „Ландо Комисија“ или „Комисија за европско уговорно право“, „Авант-пројекат“ Европског уговорног законика и Начела међународних трговинских уговора која је припремио УНИДРОИТ. Коментаришући узајамно дејство ових пројеката и њихов утицај на европско

---

13 Видети фусноту бр. 5.

14 Видети издања часописа „Правни живот“ за 1988, 1989, 2008, 2009, као и Зборник радова *Тридесет година Закона о облигационим односима*, приредио проф. др Радован Д. Вукадиновић, Немачка организација за техничку сарадњу (ГТЗ), Београд, 2009.

15 Рајнхард Цимерман, „Начела европског уговорног права“, *Право и привреда*, бр. 9-12/2004, 35-74 (превод предавања одржаног на Правном факултету Универзитета у Београду октобра 2004).

уговорно право проф. Цимерман је указао на појаву да низ правних института у оквиру неформалног начина закључења уговора компромитују у упоредном приватном уговорном праву тај начин закључења уговора. У том погледу подвукао је нарочито следеће институте: услове за правно дејство понуде, опозив понуде, услове за прихват понуде, измењени прихват понуде, закаснили прихват понуде и повлачење прихвата понуде. По мишљењу потписника овог рада, чињеница је да је критичко сагледавање наведених правних института у оквиру неформалног начина закључења облигационих уговора било правовремено предочено Комисији, односно две године пре почетка њеног рада. Наиме, кад би или ако би сутра ступили на правну снагу наведени чл. 1400. и 1401. Преднацрта, они би проузроковали неповољан ефекат на уговорне односе уопште, а посебно на односе у осигурању, због неспремности домаћих чинилаца на све финесе неформалног начина закључења уговора у различитим областима правног промета, укључујући и начин закључења уговора о осигурању.

3) Аргументована критика неформалног начина закључења уговора о осигурању била је позната и пре публикавања Преднацрта. Она је била заснована на анализи судске праксе неформалног начина закључења управо код уговора о осигурању. Наиме, у монографији о закључењу уговора¹⁶ професор грађанског права и судија Врховног суда Србије (1986-1992)¹⁷ анализирао је кроз судску праксу неформални начин закључења управо код уговора о осигурању.¹⁸ Из те анализе за сврху овог рада може да се укаже на следеће уопштавање: „Закључење уговора о осигурању потписом полисе или листа покрића представља начин који има великих предности, јер отклања низ могућих нејасноћа и двосмислености, а настајање узајамних обавеза из осигурања на други начин мање је једноставан начин од закључивања уговора о осигурању потписивањем полисе или листа покрића“. Изложена констатација илустрована је, између осталог, кроз судску праксу утврђењем да у неформалном начину закључења уговора о осигурању ћутање има различито правно значење за стране-уговорнице. Дакле, анализом домаће судске праксе у погледу неформалног начина закључења уговора о осигурању утврђено је несумњиво да је формални начин закључења уговора о осигурању имао и има великих предности у односу на неформални начин закључења уговора о осигурању.

---

16 Види фусноту бр. 9.

17 „Актуелни рад на изради Грађанског законика Србије, Образовање Комисије“, *Правни живот*, бр. 11/2007, 11-29.

18 Види фусноту бр. 9, 369-376.

4) За увођење неформалног начина закључења уговора у осигурању, нема општих услова и природних претпоставки пре свега у навикама и обичајима људи у Србији, а затим и у сфери односа између неконзистентних закона и других прописа са неформалним начином закључења уговора. Увођење неформалног начина закључења уговора о осигурању, захтева процедуралну педантност у коришћењу уговорне документације, приватних исправа и архиве у Србији, како у делатности осигурања и у надзору над делатношћу осигурања, тако и доцније у вансудском и судском решавању спорова. Објективно посматрано, Србији недостаје свакодневна процедурална педантност и респект при коришћењу уговорне документације, исправа и архиве, како у привреди и ванпривреди, тако и у државној управи. „Реформа“ правосуђа у XXI веку у Србији за сада није успела, тако да су судови преоптерећени предметима што отежава спровођење захтевног поступка утврђивања да ли је поступнута сагласност воља да би се сматрало да је неформални уговор о осигурању закључен. То све не погодује увођењу неформалног начина закључења уговора у целокупни правни промет, укључујући и осигурање.

5) Отуда ка Комисији је упућена препорука да не прихвати правило о неформалном начину закључења уговора о осигурању из члана 1400. Преднацрта, ни изузетак о формалном начину закључења уговора о осигурању само код осигурања лица из члана 1401. Преднацрта ГЗ. Такође, препоручено је Комисији да се у даљем раду изоставе наднаслови изнад та два члана Преднацрта ГЗ. Међутим, по мишљењу потписника овог рада начин закључења уговора о осигурању треба да остане формални правни посао, као и до сада.

IV Неки ставови из јавне дискусије о начину закључења уговора о осигурању у Преднацрту

1) До сада, у јавној дискусији о Преднацрту није било подршке за неформални начин закључења уговора о осигурању. Залажући се за формални начин закључења уговора о осигурању, један писац је предложио изузетак позивом на чешко право.¹⁹ Према том изузетку неформални начин закључења уговора о осигурању могао би законодавац да предвиди за случајеве када се уговор закључује на време краће од године дана. Ова идеја заслужује детаљнију разраду пошто у наведеном изузетку за законодавца остају отворена најмање следећа питања: (1) на који краћи рок би

---

19 Види фусноту бр. 11.

такав уговор требало дозволити (на два и по месеца, на три месеца и сл.) и (2) за које врсте осигурања и за које случајеве код те врсте осигурања би одговарао такав неформално закључен уговор?

2) У јавној дискусији манифестовано је одсуство подршке према неформалном начину закључења уговора о осигурању у Преднацрту. Најпре, приказујући нека основна решења и паралелно алтернативе у Преднацрту један правно-информативни часопис у редакцијском чланку задржао се посебно на начину закључења уговора о осигурању. Према увођењу неформалног начина закључења овог уговора изразио је резервисан став.²⁰ У другом чланку заузет је изричито негативан став према увођењу неформалног начина закључења уговора о осигурању у одредбама Преднацрта, с тим што је указана већа потреба ка уважавању права потрошача у осигурању, па је у том правцу изнет одговарајући предлог.²¹ На једној од јавних дискусија²² о Преднацрту могло се, између осталог, чути усмено изражено мишљења да је у Србији преурањено предложено увођење неформалног начина закључења уговора о осигурању. Један од најбољих познаваоца права осигурања изнео је бројне примедбе на одредбе Преднацрта о неформалном начину закључивања уговора о осигурању.²³ Назад, за протеклих скоро 40 година примене ЗОО, формални начин закључења уговора о осигурању каналисао је осигуравајућу праксу, тако да је у пракси досадашњи начин закључења уговора о осигурању прерастао у обичај, а да нико (дословно) није тражио напуштање формализма и увођење неформалног начина закључења уговора о осигурању.

3) По мишљењу потписника овог рада одредбу алтернативе на чл. 1400. и 1401. Преднацрта ГЗ треба конституисати као нови члан, а затим га допунити одредбом о начину закључења уговора о реосигурању. Уговор о реосигурању је једна врста уговора о осигурању. О начину закључења уговора о реосигурању у Преднацрту нема одредаба. С обзиром да је уговор о реосигурању Комисија уврстила (именовала) у Преднацрту, на-

---

20 „Стручни осврт на алтернативна решења у Преднацрту Грађанског законика Републике Србије у делу о облигационим односима (уговор о осигурању)“, *Правни инструктор*, бр. 29 (октобар 2012), 48-52.

21 Наташа Петровић Томић, „Преднацрт Грађанског законика Србије, друга књига, Облигациони односи (Примедбе на Главу XLVI: Уговор о осигурању)“, *Право и привреда*, бр. 10-12/2014, 194-211.

22 У градовима Србије оджан је један број посећених јавних дискусија о појединим темама регулисаним у Преднацрту Грађанског законика РС.

23 Зоран Радовић, „Начело крајње добре вере у осигурању у Грађанском законнику Србије“, *Правни живот*, бр. 11/2016, 191-199.

чин његовог закључења треба, по мишљењу потписника овог рада, довести у везу са до сада једином одредбом – ставом из алтернативе. Доступни уџбенички извори права осигурања (реосигурања) о начину закључења уговора о реосигурању, домаћи²⁴ и страни,²⁵ сагласни су да се уговор о реосигурању закључује у писменој форми, потписом слип-полисе или разменом исправа, односно друге докуменатације. Отуда, у ставу 2. новог члана ваљало би изразити формални начин закључења уговора о реосигурању, с обзиром да би у ставу 1. могао да остане досадашњи став – одредба алтернативе из Преднацрта. Практично искуства домаћих реосигуравача²⁶ указало је да је код уговора о реосигурању пратећа документација обимнија од уговорне документације уобичајене код уговора о осигурању, јер активну улогу играју посредници у реосигурању. Ово стога, што неки посредници у реосигурању издају реосигуранику потврду о покрићу (*cover note*), други посредници у реосигурању реосигуранику издају сертификат о реосигурању (*certificate of reinsurance*)²⁷ итд. Према томе, став 1. новог члана би могао да гласи: „Уговор о осигурању је закључен када стране-уговорнице потпишу полису осигурања или лист покрића“, а став 2. новог члана би могао да гласи: „Уговор о реосигурању је закључен кад стране-уговорнице потпишу слип-полису или размене исправе, односно другу документацију“. У исто време наслов изнад новог члана би могао да гласи: „Закључење уговора о осигурању“, док би били изостављени наслови „Кад је закључен уговор“ (изнад чл. 1400) и „Форма уговора о осигурању лица“ (изнад чл. 1401).

V Закључци

1) Предлаже се Комисији за израду Грађанског законика Републике Србије да се прихвати алтернатива уз чл. 1400. и 1401. Преднацрта Грађанског Законика РС, односно да се не прихвате правило о неформалном начину закључења уговора о осигурању из члана 1400. Преднацрта и изузетак од тог правила предвиђен у члану 1401. Преднацрта. Предлаже се да се у даљем раду изоставе досадашњи наслови изнад чл. 1400. и 1401. Преднацрта.

24 Ивица Јанковец, *Уговор о реосигурању*, Институт за упоредно право, Београд, 1968, 110.

25 John Lowry, Philip Rawlings, *Insurance Law (Doctrines and Principles)*, 2nd ed., Oxford and Portland, Oregon, 2005, 389-403.

26 Борис Маровић, Богдан Кузмановић, Владимир Његомир, *Основи осигурања и реосигурања*, Принцип пресс, Београд, 2009, 399-405.

27 *Ibid.*

2) Предлаже се Комисији за израду Грађанског законика Републике Србије да досадашња одредба из алтернативе у целини постане став 1. у новом члану, тако да би став 1. могао да гласи: „Уговор о осигурању је закључен када стране-уговорнице потпишу полису осигурања или лист покрића“. Став 2. новог члана обухватио би једну допуну досадашњој одредби алтернативе, тако да би став 2. новог члана могао да гласи: „Уговор о реосигурању је закључен кад стране-уговорнице потпишу слип-полису или размене исправе, односно другу документацију“. Изнад овог новог члана наслов би могао да гласи: „Закључење уговора о осигурању“.

Slobodan Ilijić, Mag.

Member of Presidency of the Lawyers Association of Serbia

THE MANNER OF INSURANCE CONTRACT CONCLUSION IN THE PRELIMINARY DRAFT OF THE CIVIL CODE OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary

Subject of this paper are articles of the Preliminary Draft of the Civil Code of the Republic of Serbia, regulating the manner of insurance contract conclusion. This is a contribution to the public discussion on the Preliminary Draft of the Civil Code of the Republic of Serbia. The main thesis is that conclusion of insurance contracts should be regulated by the Civil Code of the Republic of Serbia as a formal legal transaction, or in the manner it is regulated in the Law on Contractual Relations, for nearly past 40 years. In this paper the author presented the pros and cons of the first and the second manner of contract conclusion, after which it is determined that there is a greater amount of reasons which are in favor of the formal manner of the conclusion of insurance contracts. In the conclusion it is suggested that the article of the Preliminary Draft of the Civil Code of the Republic of Serbia on informal manner of the conclusion of insurance contracts should not be accepted, as well as the article of Preliminary Draft of the Civil Code of the Republic of Serbia on exceptionally formal manner of the conclusion of insurance contracts only in cases of the personal insurance (life insurance and accident insurance). In the alternative to those articles, conclusion of insurance contracts is regulated as a formal legal business, as well as it is now, which is suggested in the conclusions of the article. The conclusions also suggest that the provision of the current alternative should become the first paragraph of the new article, which proposes the formal manner of the conclusion of insurance contracts, as it is now. Taking into account this suggestion in the

conclusions, the article of the Civil Code of the Republic of Serbia on exceptionally formal manner of the conclusion of insurance contracts only in cases of the personal insurance would be already prescribed in the first paragraph of the new article, so its existence wouldn't be meaningful in the future work on the Civil Code. It is proposed, in the conclusions, that the new article should have a second paragraph, which would regulate the conclusion of the reinsurance contracts in the formal manner, because it is in accordance with the current and previous reinsurance practices, in our country, as well as in the world.

Key words: *insurance contract, formal manner of the conclusion of a contract, informal manner of the conclusion of a contract, Preliminary draft.*